יום ד', י"ב באדר ב' תשס"ח (19 במרץ)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

הצלת הרבי מלובביץ' מהכבשן באירופה [2]

הרב יוסף יצחק שניאורסון - האדמו"ר השישי של חסידות חב"ד נולד ב-1880 ונהפך למנהיג חסידות חב"ד ב-1920, לאחר מות אביו. בשנת 1927 נאסר ברוסיה הסובייטית ונידון למוות, אך לבסוף שוחרר ועזב את רוסיה. ב-1940, חודשים אחדים לאחר פרוץ מלחמת העולם השנייה, הוברח מוורשה במבצע חשאי והגיע לארה"ב, שם נפטר ב-1950.

==========

הספר הוא הוכחה מתועדת למה שקבוצה קטנה ושולית של חסידים ועסקנים מניו יורק היתה מסוגלת להשיג ולהגשים בזכות נאמנות ומסירות בלי גבול לרבי, וחרדה אובססיבית לשלומו ולביטחונו. קבוצה זו פעלה ללא לאות לגיוס גורמים בארה"ב ובאירופה הכבושה, שנחשבו ו"סומנו" כמי שמתוקף מעמדם ותפקידיהם בשלטון יכולים לקדם את הצלת הרבי.

הקשר הראשון עם גורם נאצי בברלין, שהניע את תהליך חילוצו של הרבי, היה עם הלמוט **וולתט**, שהמחבר מגדירו כ"נאצי מתלבט". וולתט למד באוניברסיטת קולומביה בניו יורק, והתהדר בקשריו עם בכירים אמריקאים, בהם רוברט פל, שכיהן כעוזר לראש החטיבה לעניינים אירופיים במשרד החוץ האמריקאי.

בעקבות פנייה של בנג'מין כהן, אחד מיועציו הקרובים של הנשיא רוזוולט, הסכים פל להתערב לטובת הרבי מלובביץ'. פל ניצל את היכרותו עם וולתט (שבאותו זמן היה ממונה על תוכנית ארבע השנים של הרמן גרינג) - וביקש את התערבותו לשחרור הרבי. וולתט, שמתוקף תפקידו היה אחראי להחרמת עסקים יהודיים והחלפתם לבעלים אריים, נענה לפניית מיודעו האמריקאי.

וולתט הכיר מקרוב את האדמירל וילהלם **קנריס**, ראש המודיעין הגרמני (האבְוֶר). לאחר שקיבל מפל את הפרטים על האדמו"ר הנצור בוורשה, נפגש עם האדמירל קנריס ודיווח לו על העניין שמגלים בוואשינגטון בהצלת הרבי. לדברי ריג, קנריס היה מתוסכל והתנגד לדרך שבה ניהל היטלר את המלחמה ולכן, למרות שידע שהוא מסכן את הקריירה שלו ואת חייהם של המעורבים בהצלת הרבי, הסכים להירתם למבצע. הוא הטיל את המשימה על מייג'ור ארנסט **בלוך**, קצין מצטיין בוורמכט, שהיה יהודי למחצה לפי חוקי הגזע הנאציים אך בגין הצטיינותו במלחמת העולם הראשונה והיעילות שגילה בתפקידיו בוורמכט, קיבל תעודה בחתימת היטלר שהכירה בו כבעל "דם גרמני".

הפרק המספר כיצד הקצין בלוך, בראש צוות חיילים גרמנים, חיפש את הרבי מלובביץ' שהסתתר עם משפחתו בוורשה המופצצת - הוא פרק מרתק ומדהים. בלוך עבר מבית לבית ברבעים היהודיים שלפי ידיעות שקיבל הרבי מתגורר בהם, ותיחקר יהודים שנתקל בהם ברחובות ובחדרי מדרגות. היהודים שנבעתו מהקצין הנאצי ברחו מפניו. הידיעה שקצין גרמני מחפש אותו הגיעה גם לרבי המסתתר, שתחילה חשש שמבקשים ללכוד אותו ולהורגו. רק לאחר שקיבל מידע מאיש קשר בריגה, שהקצין הגרמני קיבל פקודה מגבוה להצילו, נוצר קשר בין אנשי הרבי לבלוך.

"כי לא יטוש ה' עמו, ונחלתו לא יעזוב." [תהלים צ"ד 14]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **רביעי**
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל

יום ד', י"ב באדר ב' תשס"ח (19 במרץ)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

לאחר תכנון מדוקדק נקבע מסלול יציאתם של הרבי ומשפחתו מוורשה, ובליווי בלוך וחייליו הוסעו הרבי, אשתו, אמו הישישה ואחדים ממקורביו במשאית; הם עברו מחסומים של הצבא הגרמני ובדיקות של קציני אס-אס והגיעו ברכבת לברלין. למחרת עלו לרכבת לריגה, ומשם המריא הרבי לשטוקהולם. ב-19 במארס 1940 עגנה אוניית הנוסעים השוודית "דרוטנינגהולם" בנמל ניו יורק, כשעל סיפונה הרבי מלובביץ' ובני משפחתו.

מהספר עולה כי המאמצים להשיג לרבי ולמלוויו אשרות כניסה לארה"ב היו בשלבים מסוימים קשים ומתסכלים יותר מהמאמצים שהושקעו בגיוס הגורמים הנאצים לחילוץ הרבי. הביורוקרטיה המסורבלת והכבדה שאיפיינה את שלטונות ההגירה האמריקאיים, לצד העוינות לפליטים יהודים וגילויים אנטישמיים שרווחו בקרב בכירים בממשל האמריקאי, הפכו את תהליך השגת אשרות כניסה לרבי ולמשפחתו להתנסות בלתי נעימה וממושכת, מלווה באכזבות, שעוררו לא פעם תחושת ייאוש בקרב המעורבים.

לאחר ש"הביא" את האדמו"ר לחוף מבטחים, פותח ריג בפולמוס תיאולוגי עם רבי יוסף יצחק שניאורסון, ובפרק "הרבי באמריקה" הוא בא עמו חשבון על אמירות והצהרות שבהן הסביר הרבי והצדיק את השואה בכך שהיא עונש על נטישת התורה והמצוות. הטיעונים שמעלה ריג הם לגיטימיים, אבל אינם בגדר חידוש.

ריג אינו חוסך שבטו מראשי יהדות אמריקה; הוא מוקיע את דפוסי ההתנהלות הפסיבית וחוסר התושייה שגילו בשנות ה-30 המאוחרות לנוכח עליית הנאצים לשלטון, ובשנות ה-40, בעת שהנאצים השמידו את יהודי אירופה בעוד העולם נשאר אדיש. גם בפרק זה ריג אינו מחדש מאומה, וחוזר על האשמות וגינויים שפורסמו בספרים ובמחקרים.

מה שצורם בספר הוא המאמץ המורגש מצדו של המחבר להאניש את הבכירים הנאציים שהיו מעורבים במבצע חילוץ הרבי. התיאורים האישיים האוהדים שהוא מקדיש להלמוט וולתט, עוזרו של גרינג, לאדמירל הנאצי וילהלם קנריס ובמיוחד לקצין הוורמכט ארנסט בלוך, מביכים. ריג מפריז בהערכתו את עוצמת ההסתייגויות וההתנגדות שגילו דמויות נאציות אלה מול מדיניות ההשמדה.

שני האדמו"רים הניצולים, רבי אברהם מרדכי אלתר מגור ורבי אהרון רוקח מבעלזא, העדיפו כמקום מקלט את ארץ ישראל. שניהם שיקמו את חצרותיהם בירושלים ובתל אביב, חצרות שהפכו בידי יורשיהם למרכזים חסידיים משגשגים ומשפיעים. הרבי יוסף יצחק שניאורסון מלובביץ' ורבי יואל טייטלבוים מסאטמר השתקעו לעומת זאת בארה"ב, והניחו על אדמתה את היסוד לשתי חצרות חסידיות שגדלו לממדים של תנועות המוניות.
]http://www.haaretz.co.il/hasite/spages/918533.html[

"כי לא יטוש ה' עמו, ונחלתו לא יעזוב." [תהלים צ"ד 14]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **רביעי**
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל